

استبداد صدراعظمی که عامل نهضت مشروطه شد؟

۱۵ مرداد ۱۳۹۳ ساعت ۱۶:۴۳

عبدالمجید میرزا عین‌الدوله، نوه فتحعلی شاه صدراعظم دروزه قاجار بود و در نهضت مشروطیت، علما و تجار تهران که از استبداد او به تنگ آمده بودند در مسجد جامع و حضرت عبدالعظیم و قم، متحصن شدند و عزل عین‌الدوله را خواستند.

شاهزاده عبدالمجید میرزای قاجار، معروف به «عین‌الدوله»، صدراعظم زمان مظفرالدین شاه قاجار و از مخالفان سرسخت مشروطیت ایران. پدرش سلطان احمد میرزا که پسر فتحعلی شاه بود.

عین‌الدوله در سال ۱۲۶۱ هـ.ق، در تهران متولد شد و در زمان ناصرالدین شاه، دوره اولیه زندگی را گذراند. ناصرالدین شاه او را به تبریز، نزد ولیعهدش مظفرالدین میرزا فرستاد.

عین‌الدوله در آنجا مورد توجه ولیعهد قرار گرفت تا اینکه او دخترش "انیس‌الدوله" را به عقد عین‌الدوله درآورد و بعد عین‌الدوله، پیشکار ولیعهد (مظفرالدوله) در سال ۱۳۰۹ هـ.ق شد و ترقی کرد و سال ۱۳۱۰ هـ.ق، لقب عین‌الدوله گرفت.

بعد از کشته شدن ناصرالدین شاه، مظفرالدین شاه در سال ۱۳۱۳ هـ.ق، به سلطنت رسید و در سال ۱۳۱۹ ق، عین‌الدوله حاکم تهران و سال ۱۳۲۱ ق، وزارت داخله را مقام گرفت و یک سال بعد یعنی ۱۳۲۲ تا ۱۳۲۴ ق صدراعظم شد.

در نهضت مشروطیت، علما و تجار تهران که از استبداد او به تنگ آمده بودند در مسجد جامع و حضرت عبدالعظیم و قم، متحصن شدند و عزل عین‌الدوله را خواستند.

با این اعتراض، عین‌الدوله معزول شد و مظفرالدین شاه، نصرالله خان مشیرالدوله را به جای او، صدراعظم خود کرد. عین‌الدوله هم مدتی در املاک خود در خراسان رفت و اقامت کرد.

به خاطر استبدادی که عین‌الدوله و اطرافیان مظفرالدین شاه در اداره حکومت در پیش گرفته بودند، روز به روز نفرت عامه از عین‌الدوله و نزدیکان شاه افزایش یافت و در این میان طرفداران امین‌السلطان هم مردم و علما را به مخالفت با عین‌الدوله تحریک می‌کردند. به ویژه آن که عین‌الدوله زمام امور شرعی و عرفی را تا حدی در اختیار حاج شیخ فضل‌الله نوری از علمای متنفذ تهران

گذاشته بود و جمعی دیگر از علما از این بابت راضی نبودند و این باعث شد که عده‌ای از اصلاح‌خواهان و ناراضیان از اوضاع، در اواخر سال ۱۳۲۲ انجمنی مخفی برای مشروطه کردن ایران تشکیل دهند.

انجمنی که از همراهی برخی علمای تهران چون آیت‌الله سیدمحمد طباطبایی نیز بهره می‌برد. در اوایل سال ۱۳۲۳ بود که نسخه‌هایی از یک عکس از مسیو نوز، رئیس بلژیکی گمرک به دست وعاظ و علما افتاد که در آن نوز عمامه بر سر گذاشته و عبا بر دوش گرفته بود.

علما این موضوع را توهین به اسلام دانستند، بر سر منبر به حکومت وقت حمله کردند و در این کار آیت‌الله سیدعبدالله بهبهانی که از عین‌الدوله رنجیده بود، پیش‌قدم معترضین شد.

اما عین‌الدوله اعتنایی به این اعتراض نکرد، بلکه روز به روز بر اقتدار نوز افزود و برای اینکه شاه باخبر نشود او را به بهانه معالجه به فرنگ فرستاد.

بعد از مرگ مظفرالدین شاه، در دوران سلطنت محمدعلی شاه، او مجدداً مورد توجه و مشورت قرار گرفت و در جنبش مشروطه خواهی در انقلاب آذربایجان، شاه او را برای سرکوبی قیام تبریز و دفع مجاهدین و مشروطه طلبان، مأمور کرد ولی موفقیتی حاصل نشد.

بعد از فتح تهران به دست مجاهدین و تحصن محمدعلی شاه به سفارت روس، عین‌الدوله برخلاف بسیاری از مستبدین دیگر که به سفارتخانه‌ها متحصن شدند، به اتفاق چند نفر از اقوام خود، پیاده به بهارستان آمد و خود را تسلیم مجاهدین و رؤسای ملت کرد و این اقدامش، باعث شد که رؤسای مشروطه و مجاهدین، او را با احترام بپذیرند و به او آزاری نرسانند.

او با اینکه تا آخر عمر مخالف مشروطه بود ولی در زمان سلطان احمدشاه قاجار، دو بار در سالهای ۱۲۹۴ هجری شمسی و ۱۲۹۶ هجری شمسی، رئیس الوزراء شد. در سال ۱۳۰۶ هجری شمسی در تهران درگذشت.

منبع: فارس

آدرس مطلب :

<https://www.cafetariikh.com/news/۲۷۷۲۰/استبداد-صدراعظم-استبداد/>